

Yeni Kabine'nin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Faruk Çelik, sorunlar denizinde boğulmakta olan tarım sektörünün problemlerini çözmek konusunda iddialı. Konuyu izleyenlerin bileceği üzere Çelik, göreve geldiği Aralık 2015'ten bu yana tarım sektörünün neredeyse tüm temsilcileri ile toplantılar yapmakta. Bu toplantılarda tarımsal bölgelerin ürün bazında temsilcilerinden sorunlarını ve çözüm önerilerini dinliyor Bakan.

Ve sonunda tarımın sorunlarına artık gerçekten neşter atılacağını hissettiren şekilde Bakan Çelik Türkiye'nin o çok ihtiyacı olan planlı bir tarımsal üretim programına geçişte ciddi adımlar içeren “**Milli Tarım Reformu**” konusunda ilk bilgileri paylaştı.

Bakan'ın açıklamalarına göre, Türkiye 2017 başından itibaren tarımsal ürünlerin ve gıdanın arz güvenliğini sağlayacak “**Milli Tarım**” dönemine geçiyor. Söz konusu dev proje kapsamında ülke hem hayvansal hem bitkisel üretim açısından “**Yetiştirici Bölgesi**”, “**Besi Bölgesi**” “**Süt ve Sanayi Bölgesi**” olmak üzere üç bölgeye ayrılacak.

Verim artışlarını hedefleyen yeni sistemde tarımsal üretimin rasyonelleşmesiyle varılacak nokta da çiftçiliği sürdürülebilir bir meslek haline getirerek, gıda fiyatlarını düşürmek olacak. Tarımda planlı üretimle beraber çiftçiye verim odaklı eğitim çok önemli olduğu kadar titiz uygulanması halinde çok başarılı olabilecek bir model. Heyecan verici olmanın ötesinde bir süredir sıkıntılar içinde olan hayvancılık sektörüne bir nevi can suyu sağlanması anlamında bu reform.

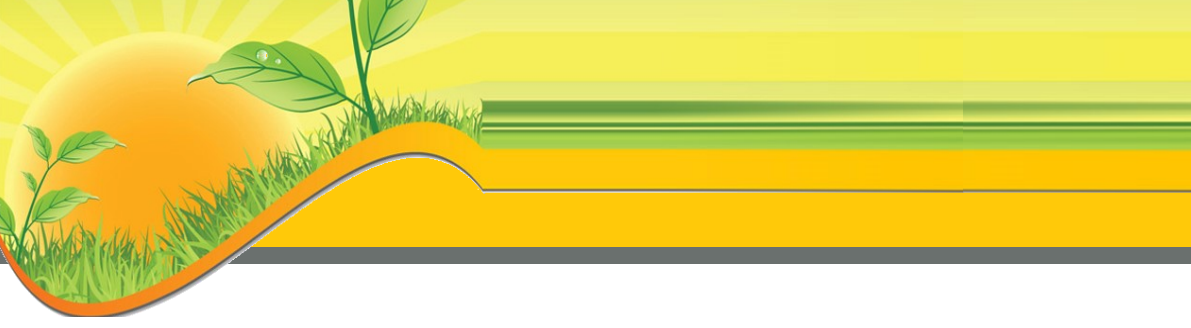
“**Milli Tarım Reformu**” heyecan verici...

Yeni Kabine'nin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Faruk Çelik, sorunlar denizinde boğulmakta olan tarım sektörünün problemlerini çözmek konusunda iddialı.

Konuyu izleyenlerin bileceği üzere Çelik, göreve geldiği Aralık 2015'ten bu yana tarım sektörünün neredeyse tüm temsilcileri ile toplantılar yapmakta. Bu toplantılarda tarımsal bölgelerin ürün bazında temsilcilerinden sorunlarını ve çözüm önerilerini dinliyor Bakan. Faruk Çelik bir taraftan da, üretim aşamasında çiftçiye gelir yaratamayan gıdanın nasıl olup da dünyada gıda fiyatları gerilerken Türkiye'de yükseldiğini çözmeye çalışan Merkez Bankası yetkilileri ile de yakın temaslarda bulunmakta.

Ve sonunda bu hafta içinde Türkiye'de tarımın sorunlarına artık gerçekten ciddiyetle neşter atılacağını hissettiren iki umut verici gelişme vardı.

Bir süredir kapsamlı raporlarla tarım sektörünün sorunlarına cesur açılardan odaklanırken çözüm önerilerini de kamuoyu ile paylaşmakta olan TÜSİAD, 28 Eylül'de bu sefer, “**Yapısal Sorunlar Perspektifinden Gıda Enflasyonu**” isimli bir rapor

yayınladı. Bu raporu anlamak ve tartışmaya açmak çok önemli. Tarımda bilinen, ya da bilindiği sanılan sorunlara değindikten sonra; sektördeki problemlere çözüm için TÜSİAD'ın tarım ve hayvancılık destekleme modeli ile tarımsal örgütlenme ve pazarlama konusunda kısa ve orta vadeli değişiklik önerilerini ayrı bir raporda ele alacağız.

TÜSİAD'ın raporunu kamuoyu ile paylaştığı aynı gün yapılan toplantıda, uzun süredir yaptığı temaların verimi yansıtan şekilde Bakan Çelik de Türkiye'nin o çok ihtiyacı olan planlı bir tarımsal üretim programına geçişte ciddi adımlar içeren **"Milli Tarım Reformu"** konusunda ilk bilgileri paylaştı.

Bakan'ın açıklamalarına göre, Türkiye 2017 başından itibaren artık tarım sektöründe tarımsal ürünlerin ve gıdanın arz güvenliğini sağlayacak **"Milli Tarım"** dönemine geçiyor. Söz konusu dev proje kapsamında ülke hem hayvansal hem bitkisel üretim açısından **"Yetiştirici Bölgesi"**, **"Besli Bölgesi"** ve **"Süt ve Sanayi Bölgesi"** olmak üzere üç bölgeye ayrılacak.

Yetiştirici Bölgesi: Planlı Üretim Dönemine Dönüş

Çelik'in açıklamalarına göre belirlenen 941 havzada **"havza bazlı üretim modeli"** uygulanacak. Bakan'ın ifadesiyle "yağmadan kurtarılan" 184 ova tarımsal sit alanı ilan edilerek havza bazlı üretim kapsamına sokulacak. Amaç, Türkiye'nin zengin tarımsal kapasitesi içinde ihtiyaç olan ürünleri ihtiyaç devletin önerisi ile çiftçinin yetiştirmesi. Bu havzalarda tamamlanan analizlere göre belirlenen ürünler yetiştirilecek sadece. Elbette çiftçi bu ürünleri ekmeye zorlanmayacak fakat planlanan ürünü ekmeyen çiftçi de açıklanan desteklerden yararlanamayacak. Bakan'ın açıklamasına göre 2017-2018 tarımsal üretim döneminde hangi bölgede, hangi üretici, ne zaman, ne kadar gübre ile ne şekilde hangi ürünü ekeceğini bilecek. Amaç verimi artırmak olduğu için de ekim detayları ile ilgili Türkiye çapında eğitim verilecek. Bakan'ın sözlerine göre üretici böylece "ne imkân elde edeceğini" de biliyor olacak. **Faruk Çelik'in açıklamasından bu "imkânın" destekleme tarafından mı yoksa alım garantisi üzerinden mi sağlanacağı net değil.** Hedef, bu sisteme geçiş ile kademeli olarak tarımsal hasılda 11 milyar liralık artış yaratmak.

Damızlık Çiftlikleri- Ölçek ekonomisi ön planda

Hayvancılık bilindiği üzere Türkiye’de tarımın kanayan yaralarından. Hayvan stokunun yetersizliği sonucunda et üretimindeki sorunlar nedeniyle et fiyatlarının dizginlenmesi ve her gelir grubunun protein ihtiyacının karşılanabilmesi için bir süredir et ithalatı yapılıyor.

Bakan Çelik’in sözlerine göre et ithalatı yapan ülke olmaktan kurtulmak yolunda gerekli altyapı çalışmaları tamamlanmış durumda. Bu hedefe göre, ülke çapında hem kamu hem özel sektör olarak **“damızlık çiftlikleri”** kurulacak. İlk etapta 20 çiftlikle başlanacağını belirten Çelik, çiftliklerin yarısında erkek, yarısında da dişi hayvan yetiştirileceğini ekliyor. Erkek hayvan çiftlikleri besi amaçlı; dişi hayvan çiftlikleri de süt amaçlı damızlık üretimi için kurulacak.

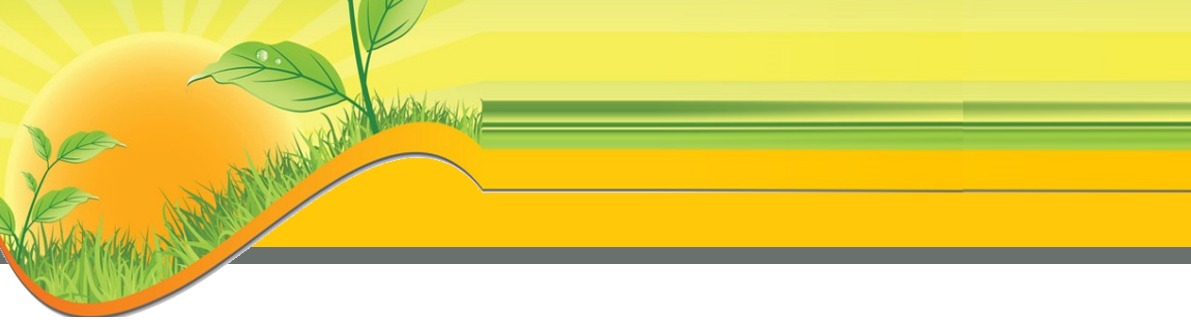
Bu düzen hem büyükbaş hem küçükbaş da kapsayacak. **Besi için seçilecek iller arasında Orta, Doğu ve küçükbaş için özellikle Güneydoğu Anadolu ilk akla gelen bölgeler olurken; süt için Ege Bölgesinde İzmir ve Denizli ön plana çıkıyor.**

Böylece, süt üreten bir çiftliğin bir hayvan süt verene kadar geçen sürede damızlık üretim maliyetlerine katlanmasına gerek kalmayacak. İhtiyacı olan yüksek damızlık nitelikli hayvanı damızlık çiftliklerinden gidip temin edebilecek. Damızlık çiftlikleri ise konularında uzmanlaşmış ekiplerden oluşurken, damızlık satış garantisini de sağlamış olacaklar. Maliyetlerin düşürülmesi adına çok önemli bir adım. Amaç, son dönemlerde iyice köşeye sıkışan et ve süt hayvancılığına yeni bir soluk aldirmek.

Besi ve Süt Damızlık Bölgeleri-Merasız olmaz

Bu amaçla Gıda, tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Türkiye’de 25 ili hayvan yetiştiriciliği bölgesi ilan edecek. Doğu Anadolu öncelikli alınarak seçilen 25 ilde kademeli olarak 50 bin ve ardından 300 bin damızlık hayvan sisteme yetiştirilecek.

Ve tabi hem et hem de süt üretimi için seçilen bu şehirlerde yem bitkileri üretiminde çiftçiye ciddi destekler verilecek. Yem fiyatları malum, yüksekliği ve ithal girdi

kullanımı nedeniyle çok yüksek. Doğru protein-enerji dengesini yüksek yem fiyatları nedeniyle hayvanlarına yediremeyen üretici, süt-et verimi elde etmekte de başarısız kalıyor. Yem fiyatlarını düşürmek için ise hayvancılık için seçilen bölgeler aynı zamanda "havza bazlı üretim modeli" kapsamında yem bitkileri üretecek. Bu sayede hayvanların olduğu şehirlerde yem miktarı da bollaşacak.

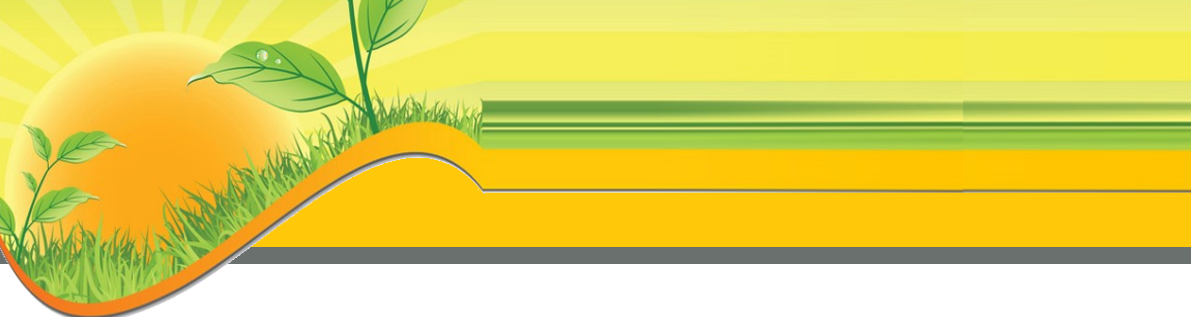
Tabi hayvancılık deyince bugün dünya devleri Brezilya ve ABD'de otlakların

zenginliğinden bahsetmemek mümkün değil. Türkiye'deyse tarım-mera alanlarının hunharca tarım dışı faaliyetlerde ranta yönlendirilmesi nedeniyle aşırı yetersiz kalışı; hayvancılık maliyetler üzerinde en önemli etken. Faruk Çelik'in planlarına göre mera alanları da tarıma milliyetçi bakış kapsamında değerlendirilecek. Tarımsal üretimden gelir elde edemeyen çiftçiyi rant fırsatından uzaklaştırır mı bilinmez ama, Bakanlık meraları ıslah etmesi kaydı ile meraları çiftçilere tahsis etme planları içinde. Hayvancılık yapan köyler mera tahsislerinde önceliği alacak. Yok söz konusu meranın olduğu köy hayvancılıkla uğraşmıyorsa, toprak 20 yıllığına başka üreticilere verilecek. Amaç meraların iyi ve verimli kullanımı ile hayvancılık yapanların yem maliyetlerini düşürmek.

Meraların yeniden hayvancılığa kazandırılması planları kulağa şahane geliyor. Ancak, pratikte mera tarafında işler o kadar kolay olmayabilir; en azından bahsi geçen 2017-2018 döneminde.

Meraların aktif kullanımı ile birlikte hayvansal hastalıkların önüne geçmek de önemli bir savaş haline geliyor. Konuyla ilgililer bilirler; Suriye'deki savaşın hayvancılık üzerindeki en olumsuz etkilerinden bir tanesi Türkiye'ye dalga dalga yayılan şap hastalığı olmuştur. Özellikle bu sene batı illerine de ulaşan şap, bakanlık birimlerinin özverili mücadelesi ile kontrol altına alındı. Şimdi, yeni "milli tarım" planında doğudan batıya hayvan geçişleri iyice kontrol altına alınacak. Bakan'ın sözlerine göre Antalya'dan Sinop'a bir hat varmış gibi düşünülürse, bu hattın batısı "şaptan ari" kabul edilirken; hayvan geçişleri sadece konulacak üç merkez üzerinden yapılacaktır. Bir nevi karantina bölgesi olarak bakılması mümkün olan bu

merkezlerde, doğudan batıya geçen canlı hayvanlar şap hastalığı açısından kontrol edilecekler. Ve hattın batısında arılık tam olarak sağlandıktan sonra, doğu taraf için de aynı karar alınacak.

Tarım sektörüne can suyu ya şimdi ya çok geç...

Büyük resme yeniden dönersek, Türkiye’de tarım alanları kaba olarak üç ana bölgeye bölünmüş şekilde üretim planlaması yapılacak. Verim artışlarını hedefleyen yeni sistemde tarımsal üretimin rasyonelleşmesiyle varılacak nokta da çiftçiliği sürdürülebilir bir meslek haline getirerek, gıda fiyatlarını düşürmek olacak. Türkiye’de 25 ilin hayvan yetiştiriciliği bölgesi olarak ilan edilirken bu illerde yem bitkilerine ciddi destek verilmesi çok önemli ve çok doğru bir uygulama. Heyecan verici olmanın ötesinde bir süredir sıkıntılar içinde olan hayvancılık sektörüne bir nevi can suyu sağlanması anlamında hatta. Tarımda planlı üretimle beraber çiftçiye verim odaklı eğitim çok önemli olduğu kadar titiz uygulanması halinde çok başarılı olabilecek bir model.

TÜSİAD’ın çalışmasından bahsetmekle birlikte detaylarına değinmediğimiz raporundaki sorunlara çözüm önermeleriyle Bakan Çelik’in “milli tarım” projesi kapsamında ortaya koyduğu yeni destekleme sisteminin birbirine çok yakın olduğunu eklemekte fayda var.

Kapanışı, bizim Agro Güncel Raporlarımızda sık sık altını çizdiğimiz şekliyle dünya tarım sektörünün gittiği yeri anlatan Sayın Bakan Çelik’in Dünya Gazetesi’nden alıntıladığımız sözleri ile yapalım:

"Çelik, bundan sonrasında da çok büyük bir dayanışmaya ihtiyaç olduğunu, küresel siyasete yön veren, petrol savaşları diye bilinen savaşlar döneminin geride kalmak üzere olduğunu vurguladı. Çelik, 80 ülkede su kısıtı, 30 ülkede gıda sıkıntısının yaşandığı dünyada bundan sonra başlayacak çatışma alanlarının başında gıda ve suyun geleceğini belirterek, 'Dünya nüfusu artıyor, 7,5 milyara dayanmış durumda. 2050 yılında 9,5 milyara ulaşacağı tahmin ediliyor. 1 milyar insan yoksullukla, 850 milyon insan ise açlıkla karşı karşıya. Açlıkla karşı karşıya olanların oranı dünya nüfusunun %11'i. Diğer yandan yılda 1,4 milyar ton gıda israfı gerçekleştiriliyor, değer itibariyle 1 trilyon dolarlık

gıda israf edilirken 850 milyon insan açlıkla karşı karşıya' dedi. Çelik, sözlerine 'kalkınma ile tüketim ihtiyaçlarının da değiştiğini görmemiz gerek. Gıda ihtiyacı nüfustan hızlı şekilde artıyor. Nüfus %27 artarken gıdada %60 artışa ihtiyaç olacak. Tarım sektörü geçmiş 50 yıla bakıldığında bu aradaki açığı kapattı ama çevre ve iklim koşulları bizi önümüzdeki süreçte bu kadar avantajlı kılmayacak' diyerek devam etti."

İletişim:

Güldem Atabay Şanlı

Direktör, Araştırma ve Strateji

+90 532 347 82 06

guldem.atabaysanli@egelico.com

Bu doküman Egeli & Co. Portföy Yönetim A.S. ("Egeli & Co." Mersis No: 0-3254-1422-0400018) tarafından hazırlanmıştır. Egeli & Co. SPK düzenlemelerine tabi ve SPK tarafından düzenlenen yetki belgesine sahip, kendine değer yaratmaya adanmış bağımsız bir portföy yönetim şirkettir. (Yetki belgeleri: 10.07.2015 PYS /PY.34 -YD.14/638). Portföy yönetimi ve yatırım danışmanlığı hizmeti veren Egeli & Co. 2002 yılından bu yana, dürüst ve seçkin yaklaşımı ile yerli ve yabancı kurumsal yatırımcılara, aile şirketlerine ve özel bireysel portföylere hizmet etmektedir. Başarısı, yatırımcıları için yurtiçi ve yurtdışında geliştirdiği finansal ürünler ile değer yaratma becerisinden gelmektedir. Egeli & Co.'yu diğerlerinden ayıran fark alternatif varlık sınıflarına ve yatırım temalarına odaklanmasıdır. Egeli & Co. Türk sermaye piyasalarındaki alternatif yatırım temaları alanında bulunan geniş bilgi, tecrübe ve geçmiş performansı ile yatırımcıları için uzun vadeli yatırımlarla önemli getiriler yaratmaktadır.

YASAL UYARI: İşbu araştırma raporu, ticari iletişim ve ticari elektronik ileti olmayıp sadece ekonomik konjonktür ile ilgili bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve yorumlardaki yazılar, bilgiler ve grafikler, ulaşılabilen kaynaklardan iyi niyetle ve doğruluğu, geçerliliği, etkinliği velhasıl her ne şekil, suret ve nam altında olursa olsun herhangi bir karara dayanak oluşturması hususunda herhangi bir teminat, garanti oluşturmadan, yalnızca bilgi edinilmesi amacıyla derlenmiştir. Bu belgedeki bilgilerin doğruluğu, güvenilirliği ve güncelliği hakkında gerekli özeni göstermekle birlikte bu bilgilerin güvenilirliği, doğruluğu, güncelliği ve eksiksizliği hakkında hiçbir garanti vermemektedir. (Varsa) Yürürlükteki herhangi bir yasa veya düzenleme ile sorumluluğun sınırlandırılması ölçüde tasarruf olarak, Egeli & Co., yöneticileri, çalışanları, temsilcileri ve ajansları bu belgenin içeriği, hatası veya eksiklerinden ya da bu bilgilere dayanılarak yapılan işlemlerden doğacak her türlü maddi/manevi zararlardan (ihmal olup olmadığı ya da başka bir şekilde olursa da) ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zararlardan dolayı sorumlu tutulamaz. Herhangi bir şirket, sektör, hisse veya yatırım için detaylı ve tam bir analiz değildir. Egeli & Co. her an, hiçbir şekil ve surette ön ihbara ve/veya ihtara gerek kalmaksızın söz konusu bilgileri, tavsiyeleri değiştirebilir ve/veya ortadan kaldırabilir. Bu rapor hangi amaçla olursa olsun çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayınlanamaz.